

Komealupiini

Lupinus polyphyllus

Ilmoita havainto

Vieraslajiluokittelusta

Kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji (Kansallinen vieraslajiluettelo)

Komealupiini on säädetty kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi. Haitallista vieraslajia ei saa päästää ympäristöön eikä tuoda Suomeen EU:n ulkopuolelta eikä myöskään toisesta EU-maasta, pitää hallussa, kasvattaa, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää taikka myydä tai muuten luovuttaa.

Komealupiini on luokiteltu haitalliseksi myös Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Tanskassa.

Yleiskuvaus

Komealupiini on monivuotinen hernekasvi, joka kasvaa noin 1–1,5 metriä korkeaksi. Muiden hernekasvien (*Fabaceae*) tapaan komealupiini sitoo juurinyströiden tyypibakteerien avulla ilmakehän typpeä käyttöönsä – näin se pystyy kasvamaan hyvinkin vähäravinteisella maalla.

Tunnistaminen

Komealupiinin kukinto on terttumainen ja pitkä, ja se voi olla väriltään sininen, violetti, vaaleanpunainen tai valkoinen. Kukkien väri voi vaihdella myös samassa yksilössä. Komealupiini kukkii yleensä kesä–heinäkuussa, mutta saattaa jatkaa kukintaa syyskuulle saakka. Palko on ruskea ja harvakarvainen. Lehdet ovat pitkäruotiset ja sormilehdykkäiset. Sen juuristo on voimakkaasti haaroittunut.

Komealupiini ja alaskanlupiini (*L. nootkatensis*) mulstuttavat toisiaan, mutta ne voi erottaa lehtien perusteella: komealupiinin lehdet ovat suipot, 9-15-sormiset, alaskanlupiinin tylpät, 6-8-sormiset ja alta karvaiset. Lisäksi komealupiinin varsi on yleensä haaraton, kun taas alaskanlupiini on haarova.

Alkuperä ja yleislevinneisyys

Komealupiinin luontainen levinneisyysalue ulottuu läntisessä Pohjois-Amerikassa Alaskasta Wyomingiin ja Pohjois-Kaliforniaan. Se tuotiin Eurooppaan koriste- ja rehuksiviksi vuonna 1826.

Komealupiini lisääntyy pääasiassa siemenestä, mutta myös kasvullinen lisääntyminen on mahdollista. Siemenet sinkoutuvat siemenpalon haljetessa muutaman metrin päähän. Siemenet kulkeutuvat tienvarsiniittojen, maa-ainesten ja puutarhajätteiden mukana.

Suomessa ensimmäinen karkulaishavainto komealupiinista on jo 1800-luvun lopulta. Nykyään sitä kasvaa lähes koko maassa pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta.

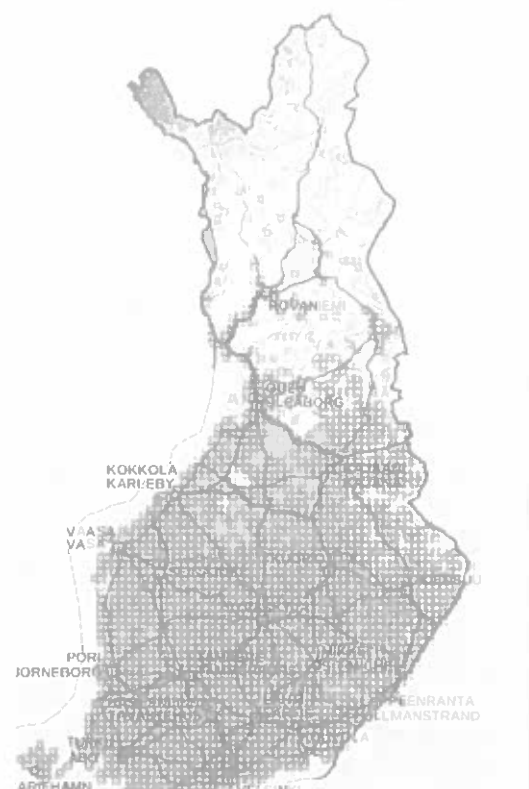
Yleiskielinen nimi: komealupiini

Tieteellinen nimi: *Lupinus polyphyllus*

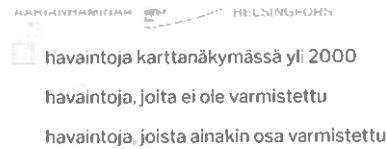
Vakiintuneisuus: Vakiintunut

- Kansallinen vieraslajistrategia (VN 2012)
- Kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji (Kansallinen vieraslajiluettelo) (VN 704/2019)

Havaintokartta

Helposti siemenistä lisäättävää kasvia on levitetty ahkerasti puutarhoihin ja mökeille, joista se on edelleen karkaillut pitkin tienvarsia lisääntyen räjähdysmäisesti Etelä- ja Keski-Suomessa. Oulussa komealupiiniesiintymät keskittyvät Oulujokivarren rantatörmille. Puutarhoista se on karannut myös joutomaille, tienpientareille, ratapenkereille sekä kedoille ja niityille, ja jopa harjumetsiin.

Havaintokarttanäkymään

Levinneisyys Suomessa

Haitat

Komealupiinin voittokulkua on mahdoton enää kokonaan pysäyttää, mutta sen leviämisen hillitsemiselle on hyvät perusteet. Pitkään ajateltiin, että komealupiini pysyy tienpientareilla ja pihossa eikä kykenisi leviämään luontoon. Merkkejä luontoon levittäytymisestä havaittiin kuitenkin jo vuosia sitten, eikä ole mitään syytä epäillä, etteikö laji leviäisi myös niityille ja lehtoihin. Lajia on havaittu useilta uhanalaisten niittykasvien kasvupaikoilta. Komealupiinin uhkaamia ensisijaisesti niityillä eläviä lajeja ovat mm. vaarantunut (VU) hirvenkello (*Campanula cervicaria*), erittäin uhanalainen (EN) horkkakatkero (*Gentianella amarella*) ja erittäin uhanalainen (EN) saunionoidanlukko (*Botrychium matricariifolium*).

Leviäminen tienvarsillakaan ei ole ongelmattonta. Perinteiseen maatalouteen kuuluneiden niitto- ja laidunnustapojen loppumisen myötä lukuisat niittyjen ja laitumien kasvit ja hyönteiset ovat harvinaistuneet. Huomattava osa niistä on löytänyt turvapaikan avoimilta, kuivilta ja niukkaravinteisilta tienvarsikedoilta. Komealupiinin rehevöittämällä kasvupaikalla menestyvät voimakas kasvuiset lajit, joten niittykasvit ja niillä elävät hyönteiset joutuvat väistymään pientareilta. Se myös kilpailee pölyttäjistä alkuperäisten kasvien kanssa. Lupiinien siitepölyn sisältämä myrkyllinen alkaloidi, lupaniini, voi haitata kimalaisten lisääntymistä.

Komealupiini vaikuttaa paikallisiin päiväperhospopulaatioihin, koska se ei kelpaa toukille eikä aikuisille ravintokasviksi. Lisäksi komealupiinin on havaittu vähentävän hyönteisten kokonaismäärää ja vaikuttavan negatiivisesti erityisesti kovakuoriaisiin, kaksisiipisiin, perhosiin ja muurahaisiin.

Se heikentää myös kulttuurimaisemia valtaamalla alaa kedoilta ja vanhoilta koristekasveilta vanhoissa kulttuuriympäristöissä. Viime aikoina se on alkanut levitä myös hiekkapohjaisille mäntykankaille. Komealupiinin on paikoin havaittu vaikeuttavan metsänuudistamista tukahduttamalla puiden taimia.

Komealupiini on myrkyllinen sisältämiensä alkaloidien vuoksi.

Torjuntakeinot

Komealupiini leviää tehokkaasti siemenistä, jotka säilyttävät itämiskykynsä pitkään. Sen hävittäminen on hankalaa, sillä maaperän siemenvarastosta nousee uusia taimia useiden vuosien ajan. Komealupiinin hävittäminen vaatiikin pitkäjänteisyyttä ja torjuntatyötä on jatkettava useiden vuosien ajan.

Kukintojen katkaiseminen tai niittäminen aina ennen siementen kypsymistä on hyvä keino estää uusien siemenien syntyminen ja niiden leviäminen. Säännöllinen, 2-4 kertaa kasvukauden aikana, kasvin tyveltä tehty niitto heikentää väistämättä kasvin elinvoimaa.

ajan myötä. Niiton oikea ajoitus on tärkeää. Ensimmäinen niitto kannattaa tehdä alkukesästä parhaaseen kukinta-aikaan, ennen kuin siemenpalot ovat ehtineet muodostua. Jos kukinta on jo niin pitkälle, että siemenet muodostuneet ja kypsyneet (siemenpalot ruskeita ja siemenet ruskeita ja kovia), niittäminen ei kannata, sillä niitettäessä siemenet voivat levitä lähiympäristöön. Niittoa on jatkettava seuraavina vuosina. Komealupiinin niittojätteet rehevöittävät kasvupaikkaa, joten on tärkeää, että ne korjataan pois.

Jos komealupiineja on vähän, ne kannattaa kaivaa yksitellen juurineen ylös maasta. Monivuotisella komealupiinilla on pystyjuurakko, eikä se onneksi leviä kasvullisesti rönkyjen avulla. Kaivamalla rikotaan maaperää ja siemenpankista itää uusia kasveja. Sen vuoksi kasveja ei saa kaivamalla heti hävitettyä.

Niitetyt komealupiinit tai kukinnot, joissa ei ole vielä siemeniä, voi laittaa kompostiin tai haravoida kasvupaikalla kasaan maatumaan. Peittämällä kasan huolellisesti kiinnitetyllä tukevalla muovilla tai pressulla voi vielä varmistaa, etteivät kasvit jatka kehittymistä. Kaikki siemeniä sisältävät komealupiinin kukinnot ja muut kasvijätteet on hävitettävä huolellisesti esimerkiksi laittamalla ne kaksinkertaisessa jätessäkipissä polttokelpoiseen sekajätteeseen. Ylöskaivetun komealupiinin juurakon voi kuivattamisen jälkeen kompostoida. Lisää vieraslajikasvijätteen käsittelystä:

<https://vieraslajit.fi/info/i-1217>.

Mitä minä voin tehdä?

Koska laji on säädetty kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi, sen maahantuonti, kasvatus, myynti ja muu hallussapito sekä ympäristöön päästäminen on kielletty.

Älä osta tai kasvata tätä haitallista vieraslajia. Komealupiinin tilaaminen myös nettikaupoista on kielletty. Komealupiinia ei saa luovuttaa eteenpäin. Hävitä vieraslajit puutarhastasi ja käsittele puutarhajäte niin, ettei itämiskykyisiä siemeniä tai kasvinosia voi säilyä. Huolehdi ettei laji leviä myöskään maa-aineksen mukana. Omassa puutarhassa kannattaa suosia kotimaisia tai heikosti leviäviä kasveja.

Ammattimaisella toimijalla on velvollisuus estää komealupiinin sekä sen sementen ja kasvinosien leviäminen hallinnassaan olevan alueen ulkopuolelle esimerkiksi mullan, maa-aineksen ja muiden kasvien mukana.

Myrkyllisyys

Komealupiini on myrkyllinen sisältämiensä alkaloidien vuoksi.

Lisätiedot

Terve askel luontoon -hankkeen vieraslajiopas (pdf). 2019. [Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ja WWF Suomi](#).

Kuinka käsitellen ja hävitän vieraskasvijätettä? Ohjeita kotipuutarhureille, taloyhtiöille, talkoiden järjestäjille ja muille taholle, joiden toiminnasta syntyy maltillisesti kasvijätettä.

[Vieraslajit.fi](https://vieraslajit.fi).

Ryttäri, T. 2019. Lupiinisota Mäkiluodossa. [Lutukka 35\(3\): 67-31](#).

Ryttäri, T. & Teeriaho, J. 2020. Kurtturuusun, komealupiinin ja isojen tatarlajien levinneisyys Suomessa. Teoksessa: Huusela-Veistola, E. ym. 2020. Ehdotus kansallisesti haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi. Valtioneuvoston kanslia. [Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 32/2020, s. 67-80.](#)

Saarinen, K. & Saarinen, K. 2020. Kamppailu lupiinin kanssa ketosuorasta. [Lutukka 1/2020, s. 17-27.](#)

Toivonen, M. 2020. Lupiinin siitepöly saattaa haitata kimalaisten lisääntymistä. [Muutos-verkkolehti.](#)

Voinko hävittää vieraslajeja itse tien tai radan varrelta? [Väylävirasto, 2020.](#)

CABI. Invasive Species Compendium: Garden lupin ([Lupinus polyphyllus](#)). [\(in English\).](#)

Fremstad, E. 2010. NOBANIS – Invasive Alien Species Fact Sheet – [Lupinus polyphyllus. \(in English\).](#)

Ramula, S., Sorvari, J. 2017. The invasive herb *Lupinus polyphyllus* attracts bumblebees but reduces total arthropod abundance. [Arthropod-Plant Interactions 11, 911–918. \(in English\).](#)

Valtonen A., Jantunen J. and Saarinen K. 2006. Flora and lepidoptera fauna adversely affected by invasive *Lupinus polyphyllus* along road verges. [Biological conservation 133\(3\): 389-396. \(in English\).](#)

Kuvaustekstin laatijat

Päivitys Luke 2020.

[Tarkastele lajia Laji.fi-sivustolla](#)

[Saavutettavuusseloste](#) | [Tietosuojaseloste](#)

Tietoa Vieraslajit.fi-sivustosta

- [Vieraslajit.fi-tietosivu](#)
- [Mikä on vieraslaji?](#)

Vieraslajineuvonta

- [ELY-keskuksen valtakunnallinen ympäristöasioiden asiakaspalvelu](#)

Yhteystiedot

- [Yhteystiedot ja palaute](#)

